

# جوان سازی ساختارهای مسجد با هدف تسهیل حضور جوانان و نوجوانان

## جواد اجلی (نویسنده و پژوهشگر)

### مقدمه

جوانان و نوجوانان بخش عظیمی از جمعیت کشور ما را تشکیل می دهند. آنها سرمایه های باارزش جامعه و آینده درخشان مملکت شمرده شده و از مهم ترین عوامل در توسعه و پیشرفت اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی کشور محسوب می شوند. هدایت و تربیت صحیح جوانان و به کارگیری نیروها و استعداد های آنان در پیشرفت آینده کشور بسیار مؤثر است. نوجوانان و جوانان، در آینده ای نه چندان دور، مسئولان و مدیران این مملکت خواهند بود و اگر ما در قبال آینده این مملکت احساس تکلیف می کنیم، باید رسیدگی به امور نوجوانان و جوانان و آموزش و پرورش آنها را از اهم برنامه های خود قرار دهیم. یکی از مهم ترین برنامه ها برای تربیت نوجوانان و جوانان متعهد، آشنایی و تربیت آنها با معارف دینی به وسیله حضور در مساجد است. این مهم در صورتی محقق می شود که بتوانیم آنها را با مسجد مانوس کرده و حضور آنها را در مسجد بیشتر از پیش کنیم.

### جوان، پرهیجان و کلیشه گریز

انسان در نوجوانی و جوانی، کانون شور و انرژی و هیجان است و در عین حال، در معرض خطر ها و آسیب های فراوانی است. دشمنان اسلام برای جذب نوجوانان و جوانان به مراکز فساد و فحشا، مصادیق ابتذال و انحراف را طوری رنگ و لعاب داده و جذاب می کنند که جوانان و نوجوانان عنان اختیار از کف داده و به آن انحراف کشانده شوند. ولی مساجد با تکیه بر همان ساختارهای سنتی سعی در جذب جوانان دارند که متأسفانه نمی توانند جذابیت درخور توجهی برای نوجوانان و جوانان ایجاد کنند. جوان به حسب روحیه خود، به وسایل و ساختارهای به روز علاقه مند و از کلیشه و تکرار بیزار است. خواه کلیشه در نوع رفتار باشد و خواه در نوع ساختار.

ما باید با رعایت کامل حرمت و شأن مسجد، تا می توانیم ساختارهای مسجد را به روز کنیم تا جذابیت مسجد برای جوانان بیش از پیش شده و حضور آنها در مسجد محسوس تر شود.

### راهکارها

## ۱. حضور روحانیون جوان در مساجد

جوان بنا بر طبع خود راحت‌تر و سریع‌تر می‌تواند با همسالان خود انس گرفته و رابطه‌ی دوستانه برقرار کند. اختلاف سنی، قطعاً اختلاف فکری و عدم درک متقابل را به وجود می‌آورد که این دو، شرط لازم برای ایجاد رابطه‌ی دوستانه و صمیمی است. بنابراین روحانیون مسجد هرچه جوان‌تر باشند و بیشتر بتوانند روحیات نوجوانان و جوانان را درک کنند، راحت‌تر می‌توانند با جوانان و نوجوانان ارتباط برقرار کرده و معارف دینی را به آنها منتقل کنند. روابط و احترام میان امام جماعت و جوانان، نباید همانند گذشته در چارچوبی خشک و رسمی باقی بماند و باید به روابط عاطفی بینجامد تا امام جماعت به عنوان یکی از دوستان جوانان به شمار رود؛ به شکلی که جوانان و نوجوانان بتوانند امام جماعت را دوست آگاه و عالم و مورد اطمینان خود بدانند و در مشکلات مختلف برای مشورت به او رجوع کنند.

## ۳. احیای کتابخانه‌های مساجد

عموماً کتابخانه‌های مساجد منحصر به کتاب‌هایی با عناوین دینی است و از سایر موضوعات مورد نیاز و جذاب برای جوانان خالی هستند و اغلب کتاب‌های آنها نیز کهنه و بلااستفاده شده است. بودن کتاب‌های مذهبی در کتابخانه‌های مساجد قطعاً نیاز است؛ ولی کافی نیست. حال مسجدی را تصور کنید که با داشتن کتابخانه‌ای بزرگ و منظم همه یا بیشتر کتاب‌های مورد نیاز نوجوانان و جوانان و کتاب‌های جذاب برای این طیف سنی را پوشش دهد. این مسجد قطعاً از جذابیت بیشتری برای نوجوانان و جوانان برخوردار است.

## ۲. مجهز کردن مسجد به سیستم‌های جدید و اینترنت

مسجدی را فرض کنید که دارای سایت یا وبلاگ است و شما می‌توانید از طریق اینترنت، اطلاعات مدنظرتان را پیگیری کنید. یا مسجدی که مراسم و برنامه‌های مسجد را از طریق پیامک به اطلاع اهالی محل می‌رساند و مواردی از این قبیل، همه این تغییرات برای نسل جوان جذاب و برای جوان‌سازی مسجد ضروری است.

## ۴. استفاده از نیروهای جوان در مدیریت مسجد

استفاده از نیروهای جوان در مدیریت مسجد اعم از هیئت امناء، کانون‌های فرهنگی و پایگاه بسیج، می‌تواند ارتباط بیشتر میان نوجوانان و جوانان و مسئولان مسجد ایجاد کرده و در تلطیف فضا و ایجاد فضای عاطفی و دوستانه مؤثر باشد. گهگاه شنیده می‌شود که نوجوان یا جوانی به علت برخورد بد یکی از مسئولان مسجد (آن‌هم به دلیل بالا بودن سن و بی‌حوصلگی در ارتباط با طیف جوان) مسجد را ترک کرده است و گاه به علت بالا بودن سن مسئولان مسجد، ارتباطی بین آنها و جوانان ایجاد نمی‌شود که این از آفات عدم استفاده از جوانان در مدیریت مسجد است.

## ۵. تبدیل سخنرانی‌های رسمی به کلاس‌های صمیمی

سخنرانی‌های رسمی و طولانی برای نوجوان و جوان خسته‌کننده است و آنها را از مسجد فراری می‌دهد. برای رفع این نقص، می‌توان بسیاری از سخنرانی‌های رسمی را به صورت کلاسی صمیمی و دوستانه برگزار و همان مطالب را با بیانی صمیمی و خودمانی به جوانان عرضه کرد. این کار هم از خسته شدن جوانان جلوگیری کرده و هم به دوستانه‌تر شدن فضا کمک می‌کند.

## ۶. تفریح سالم در کنار اردوهای زیارتی

یکی دیگر از مواردی که در روند تغییرات ساختاری در مسجد باید مورد توجه قرار بگیرد، بحث تفریحات سالم در کنار اردوهای زیارتی است. در تأثیر مثبت اردوهای زیارتی بر معنویت نوجوانان و جوانان شکی نیست؛ ولی نوجوان و جوان طبعاً علاوه بر زیارت، به تفریح و تفرج در دل طبیعت و خوش‌گذرانی سالم نیز نیازمند است و اگر این نیاز طبیعی به صورت سالم و صحیح برطرف نشود، ممکن است به صورت جمع‌های ناسالم و یک ناهنجاری در جامعه خودش را نشان دهد.

## ۷. افزایش امکانات مسجد

ایجاد یک واحد رایانه در مساجد که متصل به اینترنت یا اینترنت است و نوجوانان و جوانان می‌توانند در آن مکان سالم از اطلاعات این شبکه‌ها استفاده کرده و کارهای علمی - تحقیقاتی خود را پیگیری کنند؛ برگزاری کلاس‌های فرهنگی - ورزشی مطابق با شرایط منطقه؛ مانند کلاس‌های رزمی، فوتبال، خط و نقاشی؛ استفاده از استادان متخصص و مؤمن؛ استفاده از روزنامه و نشریات مفید جهت افزایش سطح اطلاعات جوانان و امکاناتی از این قبیل، قطعاً در جذب نوجوانان و جوانان به مسجد مؤثر خواهد بود.

## نتیجه‌گیری

برای افزایش معرفت دینی نوجوانان و جوانان و تربیت دینی آنها، باید شرایط حضور آنان را در مساجد فراهم آورد تا با حضور در مسجد، از آسیب‌ها و آفت‌های احتمالی که در معرض آن هستند، حفظ شوند. برای حضور هرچه بیشتر نوجوانان و جوانان در مسجد و استقبال آنها از مسجد، نیاز به تغییراتی در ساختار سنتی مسجد وجود دارد که البته این تغییرات باید به‌گونه‌ای باشد که به شأن و جایگاه مسجد وهنی وارد نشده و حرمت آن شکسته نشود. در این مختصر در حد توان چند راهکار کلی ذکر شد که البته مسئولان مسجد با توجه به امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری خود می‌توانند راهکارهای بیشتر و بهتری را اعمال و فضای مسجد و ساختارهای آن را برای حضور نوجوانان و جوانان آماده‌تر کنند.